

ANTONIN ARTAUD

MANIFEST PENTRU UN TEATRU AVORTAT

În epoca de descumpănire în care trăim, epocă încărcată de blasfeme și de fosforescențele unei rene-gări infinite, în care toate valorile atât artistice cât și morale par să fie absorbite de adâncurile unui hău pe care nici o altă epocă a spiritului nu l-a putut bănuî măcar, am avut slăbiciunea să cred că puteam face un teatru, că aş putea cel puțin să pornesc această încercare de a reda viața valorii universal disprețuite a teatrului, dar prostia unora, reaua credință și ticăloșia mârșavă a celorlalți m-au convins de inutilitatea strădaniilor mele.

De pe urma acestei încercări a rămas, în fața mea, acest manifest :

În ziua de ... ianuarie 1927, teatrul A... își va da prima reprezentație. Întemeietorii lui sunt pe deplin conștienți de disperarea pe care lansarea unui asemenea teatru o presupune. Și nu s-au hotărât fără remușcări. Să nu se înșele nimeni. Cum se poate lesne bănuî, teatrul A... nu este o afacere mănoasă. Este o încercare prin care mai multe spirite își joacă ultima carte. Noi nu credem, nu mai credem că există ceva pe lume care să se poată numi teatru, nu vedem cărei realități o astfel de denumire i se adresează. O teribilă confuzie ne apasă vicleșele. Ne aflăm, nimeni nu s-ar gândi

s-o nege, din punct de vedere spiritual, într-o epocă critică. Credem în toate amenințările nevăzutului. Și luptăm tocmai împotriva acestui nevăzut. Suntem pe deplin hotărâți să dezgropăm un anumit număr de taine. Vrem să aducem la lumină acest morman de dorințe, de visuri, de iluzii, de credințe care au dus la această minciună în care nimeni nu mai crede și care este numit, parcă în derîdere: teatrul. Vrem să însuflețim un anumit număr de imagini, dar imagini evidente, palpabile, care să nu fie marcate de o veșnică dezamăgire. Dacă înființăm un teatru nu o facem pentru a juca piese, ci pentru ca tot ce se află obscur în spirit,

ascuns, nescos la iveală să se poată manifesta într-un fel de proiecție materială, reală. Nu încercăm, așa cum s-a făcut până acum în teatru, să dăm iluzia a ceea ce nu este, ci dimpotrivă, să stărnim în fața privitorilor un anumit număr de tablouri, de imagini indestructibile, de netăgăduit care se vor adresa direct minții. Obiectele, accesoriile, ba chiar decorurile care vor figura pe scenă vor trebui să fie înțelese într-un sens imediat, fără transpunere; vor trebui să fie luate nu drept ceea ce reprezintă, ci drept ce sunt în realitate. Punerea în scenă propriu-zisă, evoluțiile actorilor vor trebui privite drept semnele vizibile ale unui limbaj invizibil sau secret. Nu va exista nici un gest de teatru care să nu fie încărcat cu toată fatalitatea existenței și cu misterioasele întâlniri din vise. Tot ceea ce în viață are un sens augural, divinătoriu, corespunde unei presimțiri, provine dintr-o greșeală fecundă a spiritului va putea fi regăsit la un moment dat pe scena noastră.

E de la sine înțeles că încercarea noastră este cu atât mai periculoasă cu cât este mai plină de ambiții. Dar trebuie să se înțeleagă bine că nu ne este frică de neant. Nu există în natură vreun vid pe care să nu-l poată umple mintea omenească la un moment dat. Se poate deci vedea la ce muncă titanică am pornit; urmărim să urcăm până la izvoarele umane sau inumane ale teatrului și să-l reînviem în totalitatea lui.

Tot ceea ce aparține neînțeleșului și fascinației magnetice a visurilor, toate acestea, straturile întunecate ale conștiinței care ne interesează în primul rând în viața spiritului, noi vrem să le vedem strălucind și triumfând pe o scenă, chit că ne vom pierde pe noi-înșine și ne vom expune ridicolului unui colosal eșec. Nu ne este teamă nici de acest fel de prejudecată pe care o reprezintă încercarea noastră.

Noi concepem teatrul ca o adevărată operație de magie.

Nu ne adresăm nici ochilor, nici emoției directe a sufletului; ceea ce încercăm să creăm este o anume emoție *psihologică* în care energiile cele mai tainice ale inimii să fie date în vileag.

Nu ne gândim că viața poate fi reprezentabilă prin ea-însăși sau că merită osteneala să ne încercăm puterile în acest sens.

Spre acest teatru ideal, înaintăm și noi pe dibuite. Știm în parte ce vrem să facem și cum ne-am putea realiza material dorințele, dar nu avem încredere în hazard, într-un miracol care s-ar produce pentru a ne dezvălui tot ceea ce nu știm încă și care i-ar putea dărui acestei biete materii pe care ne muncim s-o frământăm întreaga-i viață superioară profundă.

Cei care ne vor călca pragul, venind să asiste la reușita mai mare ori mai mică a spectacolelor noastre, vor înțelege de asemenea că participă la o încercare mistică prin care o parte importantă din domeniul

spiritului și-al conștiinței poate fi definitiv mântuită sau pierdută.

ANTONIN ARTAUD

13 noiembrie 1926

P.S. Acești revoluționari cu hârtie din băligar, care ar vrea să ne facă să credem că a face azi teatru înseamnă (ca și cum ar merita, ca și cum ar putea avea vreo urmare, *literale*, ca și cum nu ne-am fi fixat dintotdeauna viețile *aiurea*), așa ar vrea deci acești ticăloși să ne facă să credem, că a face azi teatru este o încercare contra-revoluționară, ca și cum Revoluția ar fi o idee-tabu de care dintotdeauna este interzis să te atingi.

Ei bine, eu nu accept nici o idee-tabu.

Există mai multe feluri de a înțelege Revoluția, și dintre acestea, cea Comunistă mi se pare cea mai rea, cea mai redusă. O revoluție de leneși. Puțin îmi pasă, o spun sus și tare, ca puterea să treacă din mâinile burgheziei în cele ale

proletariatului. Pentru mine, nu asta este Revoluția. Nu este o simplă transmitere de putere. O Revoluție care a pus în fruntea preocupărilor sale necesitățile producției și care din această cauză se încăpățânează să se reazeme pe mașinism ca pe un mijloc de a ușura condițiile de viață ale muncitorilor este pentru mine o revoluție de scapeți. Și nu cu asta mă hrănesc eu. Dimpotrivă, găsesc că unul dintre motivele principale ale răului pe care îl îndurăm se află în exteriorizarea nebunească și în creșterea împinsă la infinit a puterii; se află de asemenea într-o facilitate anormală introdusă în schimburile de la om la om și care nu mai lasă gândului timpului să prindă rădăcină în el-însuși. Suntem toți pradă mașinismului la toate etajele meditației noastre. Dar adevăratele rădăcini ale răului sunt mai adânci, ar trebui un întreg volum pentru a le putea analiza. Pentru moment, mă voi mulțumi deci să spun că Revoluția cea mai urgentă de îndeplinit se află

într-un fel de regresie în timp. Să ne întoarcem la o mentalitate sau chiar pur și simplu la obiceiurile de viață din Evul Mediu, dar pe bune și printr-un fel de metamorfoză a esențelor, și voi socoti atunci că am împlinit singura revoluție despre care merită să se vorbească.

Trebuie într-adevăr puse undeva bombe, și anume la baza celor mai multe obiceiuri ale gândirii actuale, europene ori nu. Iar aceste obiceiuri îi apasă mult mai mult pe domnii Suprarealiști decât pe mine, credeți-mă, iar respectul lor în fața unor fetișuri sub formă de oameni și îngenuncherea lor în fața Comunismului o dovedesc cu prisosință.

Cert este că, dacă aș fi făcut un teatru, ceea ce aș fi realizat s-ar fi înrudit cu ceea ce se obișnuiește a numi teatru la fel de puțin ca reprezentarea oricărei obscenități cu un vechi *mister* religios.

A.A.

8 ianuarie 1927

